

AI TH. CAM 38/2566

24 เมษายน พ.ศ.2566

เรื่อง แสดงความกังวลและเรียกร้องให้มีการตรวจสอบกรณีการใช้ความรุนแรงและการจับกุมโดยพลการต่อนางสาวธนลภย์ (สงวนนามสกุล)

เรียน อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนที่มีสมาชิกและผู้สนับสนุนมากกว่าสิบล้านคนทั่วโลก แอมเนสตี้ทำงานรณรงค์เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชน แอมเนสตี้เป็นหน่วยงานอิสระ ไม่ขึ้นกับรัฐบาล อุดมการณ์ทางการเมือง ไม่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือศาสนา และได้รับทุนสนับสนุนจากค่าสมาชิกและการบริจาคสาธารณะ นอกจากนี้แอมเนสตี้ยังทำงานรณรงค์เชิงสาธารณะและเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิทธิมนุษยชนบนฐานข้อมูลจากงานวิจัยที่เป็นอิสระและเป็นกลางในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่หลากหลายทั่วโลก

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2566 เวลาประมาณ 17.40 น. นางสาวธนลภย์ (สงวนนามสกุล) หรือ หยก อายุ 15 ปี ถูกตำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลพระราชวังจับกุมโดยไม่แสดงหมายจับจนกระทั่งนำตัวเธอไปถึงที่สถานีตำรวจดังกล่าว การจับกุมครั้งนี้เป็นผลจากการเข้าร่วมการประชุมอย่างสงบของหยกเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2565 ต่อมาสมาชิกของศูนย์รวมประชาชนปกป้องสถาบันได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ โดยกล่าวหาว่าหยกกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ ตามมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา หยกได้รับหมายเรียกให้ไปปรับทราบข้อกล่าวหาที่สถานีตำรวจสองครั้ง โดยเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 หยกและทนายความได้ยื่นหนังสือขอเลื่อนการเข้ารับทราบข้อกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน เนื่องจากต้องเข้ารับการทดสอบวัดระดับความรู้ประจำภาคการศึกษา และขออนุญาตหมายใหม่เพื่อเข้ารับทราบข้อกล่าวหาในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2566 อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนกลับออกขอออกหมายจับจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งทนายความของหยกระบุว่า พนักงานสอบสวนเห็นว่าหยกยังคงมีพฤติกรรมคล้ายกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา เช่น เข้าร่วมการประชุมหรือทำกิจกรรมร่วมกับนักกิจกรรมอื่น ซึ่งศาลอนุมัติหมายจับ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 หลังจากถูกจับกุม หยกเลือกปฏิเสธไม่เข้าร่วมกระบวนการในคดีอาญา เนื่องจากเห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่เข้าจับกุม กระทำละเมิดทั้งการใช้กำลังบังคับค้นตัว ไม่แสดงหมายจับขณะเข้าจับกุม ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับทนายความ และข่มขู่คุกคามขณะดำเนินการดังกล่าว ขณะนี้ หยกถูกควบคุมตัวที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จังหวัดนครปฐม

ตามมาตรา 67 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ระบุว่า ก่อนจะออกหมายจับเด็กหรือเยาวชน ศาลจะต้องคำนึงถึงอนาคตของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และคำนึงว่าเด็กและเยาวชนสมควรได้รับการพัฒนาและการคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม การออกหมายจับครั้งนี้ไม่สอดคล้องตามหลักกฎหมายในมาตรา 66(2) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งระบุว่า พนักงานสอบสวนจะขอออกหมายจับได้ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้น

น่าจะกระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน กรณีของหยก ทนายความและหยกได้ทำหนังสือขอเลื่อนการรับทราบข้อกล่าวหาด้วยเหตุผลทางการศึกษา และพนักงานสอบสวนได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว อีกทั้งหยกยังเป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีอิทธิพลที่จะเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานใดๆ ของพนักงานสอบสวนได้ ตลอดจนพยานหลักฐานทั้งหมดในคดีนี้ก็ถูกรวบรวมอยู่ในความดูแลของพนักงานสอบสวนแล้วทั้งสิ้น

นอกจากนี้ มาตรา 69 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังระบุอีกว่า ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ ทั้งยังให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปตามมาตรา 72 และ 73 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ในระหว่างการจับกุมตัวหยกตำรวจไม่ได้แสดงหมายจับ และไม่ได้แจ้งถึงเหตุผลของการจับกุม ด้วยเหตุดังกล่าว จึงถือว่าการจับหยก เป็นการจับกุมโดยพลการ

ตั้งแต่เข้าร่วมการชุมนุม หยกให้ข้อมูลว่าตกเป็นเป้าหมายของการสอดแนมข้อมูลและการคุกคามโดยเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงบุคคลจากฝ่ายตรงข้ามทั้งในรูปแบบออนไลน์และทางกายภาพ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจมาหาหยกที่บ้านและโรงเรียนสามครั้ง ครั้งแรกเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบชื่อและสังกัด ได้ขอพบกับครอบครัวของหยกและแนะนำให้ครอบครัวนำตัวหยกไปพบแพทย์จิตเวช ครั้งที่สอง เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบสังกัดกระทำการข่มขู่ครอบครัวหยกว่า หยกกำลังจะถูกดำเนินคดี ระบุว่า “เดี๋ยวจะได้เห็นดี” และ “มีลูกแบบนี้ฆ่าตัวตายดีกว่า” และครั้งที่สาม เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบชื่อและสังกัดติดตามหยกไปยังโรงเรียนที่หยกกำลังศึกษาอยู่ โดยสั่งให้ครูนำตัวหยกมาพบ แต่ครูปฏิเสธที่จะปฏิบัติตาม ซึ่งนอกจากการคุกคามโดยเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว หยกยังต้องตกเป็นเป้าหมายของการข่มขู่ทางออนไลน์ มีการนำภาพของเธอไปโพสต์ในเฟซบุ๊ก พร้อมกับการแสดงความเห็นเชิงข่มขู่คุกคามอีกด้วย

ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ซึ่งคุ้มครองให้เด็กสามารถเข้าร่วมในการชุมนุมโดยสงบได้ เฉพาะข้อบทที่ 21 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยัง คุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบของบุคคลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และข้อบทที่ 15 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ก็รับรองหลักการนี้ไว้เช่นเดียวกัน โดยยืนยันว่ารัฐภาคีต้องรับรองสิทธิของเด็กที่จะใช้เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

เสรีภาพด้านการแสดงออกถือเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าถึงสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ ทั้งนี้ รวมถึงสิทธิในการแสวงหา ได้รับ และเผยแพร่ข้อมูลและแนวคิดใด ๆ ดังที่ปรากฏรายละเอียดในข้อบทที่ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และข้อบทที่ 13 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประกอบกับความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 34 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก ซึ่งระบุว่า “การคุกคาม การข่มขู่ หรือการสร้างตราบาปต่อบุคคล รวมทั้งการจับกุม การควบคุมตัว การพิจารณาคดี หรือการคุมขังด้วยเหตุผลเนื่องจากความเห็นของบุคคลดังกล่าว ย่อมเป็นการละเมิดต่อข้อบทที่ 19 ย่อหน้า 1 [ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง]” นอกจากนี้ ข้อ 3 (1) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังกำหนดหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองปกป้อง และส่งเสริมสิทธิเด็ก กล่าวคือ รัฐภาคีจะต้องให้ความสำคัญมากที่สุดต่อ หลักการ “ประโยชน์สูงสุดของเด็ก” ในการดำเนินงานของทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รวมทั้งการพิจารณาคดีและการรับรองสิทธิในการเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบของเด็ก

นอกจากนั้น ความเห็นทั่วไปฉบับที่ 35 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ 35 ยังกำหนดอย่างชัดเจนว่า “การจับกุมและการควบคุมตัวในลักษณะที่เป็นการลงโทษต่อการใช้อำนาจที่ชอบธรรมซึ่งสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ถือเป็นกรกระทำโดยพลการ รวมทั้งในส่วนของเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก (ข้อ 19), เสรีภาพในการชุมนุม (ข้อ 21)” โดยรัฐภาคีไม่อาจเปรียบเทียบคำว่า “โดยพลการ” ว่าเทียบเท่ากับ “การขัดกับกฎหมาย” เท่านั้น แต่ต้องถูกตีความในภาพรวมว่าเป็นการกระทำที่ขาดซึ่งกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย (due process of law)

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย จึงขอเรียกร้องดังกล่าวดังกล่าวต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจาก(พม.) หน่วยงานของท่านมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการคุ้มครองเด็กที่มีความเปราะบาง เช่น เด็กไร้บ้าน เด็กที่พ่อแม่แยกทางกัน เด็กที่มีฐานะยากจน เด็กพิการ เด็กที่ได้รับการปฏิบัติอย่างทารุณหรือเด็กที่เสี่ยงที่จะกระทำผิดกฎหมาย ตามกฎหมายข้างต้น โดยมีกลไก “คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ” ทำหน้าที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และมาตรการในการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว อีกทั้งยังมีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ที่ทำหน้าที่เชิงปฏิบัติการ เช่นสอบสวนข้อกล่าวหาเรื่องการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบหรือติดตามความก้าวหน้าของงานคุ้มครองเด็ก **แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย จึงเรียกร้องและมีข้อเสนอแนะต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน ดังนี้**

1. ประสานให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 สอบสวนการใช้ความรุนแรงและการจับกุมโดยพลการต่อกรณีที่เกิดขึ้นกับนางสาวธนลภย์ และประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าว เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มาให้ข้อมูลในกรณีดังกล่าว และรายงานให้สาธารณะทราบเป็นระยะถึงความคืบหน้าในการดำเนินการ อีกทั้งออกข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันการเกิดซ้ำต่อการละเมิดสิทธิ
2. พิจารณาดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะที่คล้ายกันที่เกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชนในกรณีอื่น โดยเฉพาะนักกิจกรรมเด็กที่ถูกจับกุม คุกคาม ข่มขู่ และสอดแนมโดยเจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างทันทั่วทั้งและมีประสิทธิภาพพร้อมรายงานให้เด็กหรือเยาวชน และครอบครัวทราบเป็นระยะ
3. จัดให้มีช่องทางสำหรับรายงานเรื่องการปฏิบัติโดยทารุณและความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบ ซึ่งควรเป็นช่องทางที่เด็กและเยาวชนเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย ตลอดทั้ง ประกันและคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนที่รายงานเหตุการณ์หรือตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น เพื่อป้องกันการโต้กลับที่อาจเกิดขึ้น
4. ห้ามใช้กลไกการคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะกลไกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เพื่อสร้างความหวาดกลัวหรือขัดขวางเด็กไม่ให้เข้าร่วมชุมนุมโดยสงบ และสืบสวนกรณีการใช้อำนาจการคุ้มครองเด็กโดยมิชอบ อันเป็นการละเมิดสิทธิที่เด็กที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

5. ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ให้กับครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบเพื่อช่วยเหลือพัฒนาบทบาทของครอบครัวเรื่องการคุ้มครองและการสร้างพลังให้เด็กและเยาวชนดำเนินการให้เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจังและรอบด้าน เพื่อให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงในบริบทของการชุมนุมสาธารณะ ทั้งนี้ โดยการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศาลเยาวชนและครอบครัว, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ภายใต้กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้มีการปฏิบัติต่อเด็กผู้เข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบอย่างสอดคล้องตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ด้วยความเคารพอย่างสูง

เพชรรัตน์ ศักดิ์ศิริเวทย์กุล

ผู้จัดการฝ่ายรณรงค์

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย